„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА

За Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „

За Србију:
(у сребру.)

На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6. нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигосе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже.

БРОЈ 2. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 3. (15.) ЈАНУАРА 1875. ГОДИНА X.

ПЛОДОВИ „СРЕДЊАШТВА“ И „ПОЛУТАНСТВА“.

Нисмо веселим погледом прекорачили праг старе, да ступимо у нову годину. Последњи дани минуле, и у сваком погледу лоше године, донеше нам нов акт безобзирности владајуће мађарске политике, нов доказ толико пута обелодањене истине: да је тежња владајуће политике у Угарској, насилно потирање народносне разлике у овој држави у корист владајућем племену, и крајња јој циљ помађарење изнутра, потпуно и свестрано, по цену, какву било. Министарска наредба о премештању „Матице српске“ односно о преселењу њеном из Новога Сада у Будим-Пешту, нов је акт међу другим небројеним код Срба и други немађарски народности, који као јасна луч осветљава мету те политике. Треба и код Срба као и код други подсећи све жиле како политичног тако и културног живота, треба разорати земљиште из кога сисају оживљавајући сок, рану свог народносног бића, треба уклонити и одстранити услове, који одржавају и подкрепљују специфичне особине, које им обележавају и сачињавају народан живот, — пам је све добијено. Уклоњене су с пута сметње тежњи владајуће политике, отворена су врата и створена је могућност оживотворењу идола, коме се данас Мађари кланају, — мађаризација, помађарење, може ухватити корена. Таки домашај има наредба министрова, и то јој је прави значај. Не иде ли другчије, ту је државна сила; законитост је и тако одавна изгубила своју праву суштину, те се још само употребљује за маску, образину. Зар насилник пита над год за правду, за законитост, за правичност и — интерес онога, кога је наумио упропастити!

У народу нашем, колико смо имали прилике у овом кратком времену упознати се са расположајем, ког је речена министарска наредба изазвала, схваћен је тако овај нови акт непријатељства владајуће политике, и само је не јасно: како и од куд, да мађарска влада сад, кад се земља, а и она сама у најкритичнијем стању налази, како и од куд баш сад, и расположај и кураж у владе, да тако јуриши на Србе и оно, што важи као огњиште Српства. То је питање, тако рећи на устима сваког Србина, који о политичном животу води рачуна и оправдано је како изненадном појавом самог упитног акта министарског, тако и општом политичком ситуацијом у земљи. Још се пак већма даје разумети уместност тога питања, кад се успореди положај Угарске као земље и државе данас, са положајем њеним од пређашњег времена, и тадањим сличним актима владајуће политике према Србима с једне, и осталим немађарским народностима у земљи с друге стране.

Нека разлика неда се порећи. У истој сразмерици, у којој се изјављивао сложан одпор српског народа тежњи мађарске политике, покушавала је и струја владајуће политике, да изазвани отпор сломије, и неможе се рећи, да није бирала средства, која јој се чинише најзгоднија и најпоузданија у развијајућој се борби. Комесаретва над целином и појединим деловима, систематично прогонство како људи тако и свега, што носи обележја српског духа, или што овог означава — докази су, да влада није престајала најодлучнију борбу водити, као и то, да ју је наумила извојевати коначном погибијом свога противника, ма је стало колико муке и жртава. Па ипак не дође ни до каква резултата, не достиже ни близу својој циљи. Комесаретва бише и битисаше: ређаше се разноврсни јуриши један за другим, и ми, и ако нам и падоше многе жртве у неједнакој борби, ипак не изгубисмо битке, нити подлегосмо; конкретне користи по себе, не извојшти противник, нити нас игде осетљиво оштети, отев једног или другог бедема, или разрушив стално ког опкопа, наше народносне обране.

Ова је појава јасна, поред свега тога, што су неједнаке бореће се снаге, и налази свог тумачења у самом тадањем држању народа нашег.

Док смо ми сви стојали у чврстим редовима и као један човек у одлучном отпору на супрот насртајима и јуришима непријатељске нам владајуће политике, док смо сви као један стајали на бранику наших народних права, наших народних интереса, дотле су јуриши владајуће политике, били безуспешни; владин напор да сломије народ српски, шта више и да га само осетно оштети, остаде јалов. Ми имадосмо прилике гледати, како се питоми, и ван сваке сумње и преко мере „помирљиви“ Словаци, као и скроз десничарски Саси гњече и тлаче у исто време, док се на Србе, као одлучну опозицију јуриша. Видесмо где се Словацима гасе жишци народне им просвете, поред свега тога, што им се немогаше пребацити, да својим држањем или поступцима изазивају таке мере против себе, и да се особине ердељски Саса исто тако покушавају трти, и интереси им тлачити, поред свега тога, што су не једанпут својим држањем у сабору, одржали десничарску владу.

Горње је питање дакле оправдано и намеће се само по себи.

Данас Мађари имају зацело други, пречи брига, него да изазивају још веће огорчење код немађарски народности, и да досадању кавгу још пооштравају. На Србе нарочито неби смели у данашњим својим околностима ударати на ново, да им томе нужне куражи неулива држање једног дела народа самог, шта више, да се тако рећи не наводи на насилне поступке. „Средњаштво“ „помирљивост“, ти политички појмови без дефиниције, — то су они громоводи, који навлаче облак нови покушаја старе политике мађарске, на народ српски. Сад је све јаснија паучина, која је преплетена између разни интереса с једне, полутанског држања с друге, и најновији излива мађарске политике с треће стране. У Будим-Пешти тера се очајничка политика утопљеника, који се и за сламку хвата. И судбина саборског устројства, коју видимо каква је поред свију „уверавања и обећања“, другчија би била; и удеса који згоди Матицу српску, неби никако ни било, да „слепи мишеви“ „средњаштва“ и „помирљивости“ не кужа политичку атмосферу нашег народа.

Изићиће дело на видело.

Што се овога последњег акта владајуће политике тиче, наше је убеђење: да се неби догодио никако, да нема у Пешти, српски језујита, којимаје у непосредном и материјалном и иначе интересу, преселење Матице српске у Пешту, и да их нема по где који и на другим странама, који из посредног, и негативног интереса, да раскопају средиште народног нам живота на овој страни, те који су и у овом случају играли улогу кртине под земљом. Како ли се лепо опажа свеза између Нинковића и неки и неки „умерени“ родољуба, који су из родољубља радили за себе с једне, и „турског конзулата“ овде, с друге стране — кад се н. пр. предочи слика прошли матичини скупштина, те се види, ко кога помаже, у ком правцу, и против кога ради.

„Средњаштво“ „полутанство,“ и дух „политике помирљивости“, потпуно се обелоданио и показао се као вода на владину воденицу, као оруђе у рукама владе, којим ова мисли постићи своју крајњу мету код народа српскога. Влади је пред очима њена циљ, у средствима нити је пробирала млого, нити ће избирати; најбоље је оно које најсигурније води циљи. Што није могла постићи средством наше црквене „реакције“, нада се постићи средством „средњаштва“, и за то нас ни најмање неможе зачудити што се збива у опште, и што се наумило учинити с Матицом српском. Мађари награђују услуге које им се чине и док им се чине и из свога; а с тим ће радије задовољити интересима дотичних, који им набацују карте, кад то могу чинити туђим добром, и још кад је то уједно на штету противника, ког баш и иду да упропасте.

У овом специјалном случају са „Матицом српском“ и опет велимо да играју улогу и себични, па и чисто материјални интереси, неког и неког, који мисли повољном намирењу ти своји интереса стећи наслона ако се Матица премести у Пешту, де би вегетовала не само по владиној команди него и искључиво под њиховом тутелом. Семе је бачено још на познатој конференцији код пешт-будимског градоначалника и сад се рачуна на плод. Но — превариће се у рачуну. У главном пак, и у опште, држимо да нетреба ни млогог разлагања па да се увери сваки онај, који по поверљивости или поводљивости свог карактера, или по малодушности, или иначе ма из које побуде или разлога, а свакад у чистој тежњи, хотимице или и нехотице, самим својим држањем у јавном и социјалном животу, потпомажу или и само подржавају „средњаштво“ и „политику помирљивости“ — колико и како шкоди своме народу. Насртај владин на огњиште нашег просветно-књижевног живота значи у данашњим околностима не само једну лаворику више код Мађара, коју влада бере у циљи одржања како свога тако и своје странке, него он значи — и то је за нас главно — и благонаклони доказ њене протекције и милости, „средњаштву“ и ако се хоће још и изазивање истога на организацију и отворену акцију, против одлучно оповицијоног живља у народу српском; он на просто значи, као што се сам један владин лист изрази: сузбијање овог последњег у корист ономе првом, т. ј. тако, да се „средњаштву“ помогне истаћи се и одржати на површини политичког живота у нас, док се неби сломио одлучнији живаљ, а после ће се лако помоћу „реакције“ и овај сатрти. То је природан ток тежње владајуће политике, а потврду реченоме није нам потребно у примерима наводити.

Поштен противник бори се за своја убеђења и назоре јавно, оружјем речи и разлога; онај пак, који рије испод земље и иде мраком интриге, раван је сваком другом, који иза грма стреља, јер је тако исто опасан. Па као што у приватном ваља да се сваки појединац чува од такових, тако ваља и читав народ у овом јавном животу да је на опрезу. Опасност је у сразмерци иста, и ми је ево почињемо осећати.

Па зар још треба млогог премишљања, како нам се међу собом владати ваља?! —

„ПРЕСЕЛЕЊЕ СРПСКЕ МАТИЦЕ.“

„Угарски Лојд“ почиње доносити под овим насловом, — као што вели од једног Србина у Будиму — циклус чланака о преселењу Матице, ког ми овде у целости саопштавамо, као што иде.

I.

„Прошле недеље пронео се поновинама у главној вароши поуздан глас, да је министар просвете наредио, да се пресели литерарно друштво Матица српска из Новога Сада у Будим-Пешту. По једној версији повода је дало то „хрђаво“ управљање са матичиним имањем и штипендијским закладама, које су под њеном управом, по другој је узрок то, што је Матица под бившом штатхалтеријом премештена незаконито против штатута друштвени.- Овде онде може се и то чути, да су и политични мотиви тај поступак за целисходан препоручили.

Ови гласови све српске кругове узбунише, јер су уверени, да ако се та наредба изведе, да поменуто литерарно друштво пропасти мора, и то из тога јединог простог узрока, што неможе у Пешти опстати ни радити.

Пре него што би рекли коју о наведеним „мотивима“ министарске наредбе, нека нам се допусти, да видимо какав је историјски развитак поменуте „Матице“ *јединог* литерарног друштва међу Србима у нашој домовини.

Године, што долази, биће томе по века како је године 1826 млад српски јуриста и литерат Милош Светић ту добру мисао замислио, да зарад олакшања у издавању српских књига оснује се у Пешти једно друштво. Он је тада учио се на пештанском свеучилишту и створио је ту задругу, која се зове „Српска Матица“. Циљ је у штатутима тога друштва била, да од српских списатеља прекупљује књиге, да их о своме трошку издаје и јефтино продаје, сиромашним ђацима поклања, да важније српске књиге прештампава, награде расписује и један лист издаје.

Да би означеној цели одговорила, издавала је Матица годишње Летопис у четир свеске и овда онда по коју српску књигу. Године 1835. породи се жалоснот ривење у друштву, уз то дођоше свакојаке лажљиве денунцијације, којима би посљедица то, да је године 1835 власт друштво забранила. Ту прву периоду матичину могли би означити као чисто меркантилну (трговачку.)

Годину дана по томе испадне за руком српском научењаку Павловићу, да опере „Матицу“ од обеде, да је опасна по државу, те је године 1836. изашла резолуција којом се одобрава даљи опстанак „Матице“ тако да је под новим председником славним угарским патријотом Савом Текелијом године 1837 Матица наново рад свој одпочети могла. Текелија и Павловић претворише тада меркантилно друштво које се већином састојало из трговаца Срба, у литерарно друштво, као у неку српску академију наука. Та је тенденција остала од године 1837 до 1842, т. ј. до смрти текелијне. Под управом Текелијном растло је имање матичино, српски научењаци бише за почасне чланове бирани ма да се у оскудици научених људи, нису у друштву могли склопити књижевни одсеци. У тој периоди имало је друштво меркантилан и књижеван карактер, јер сви чланови који су уплатили 40 ф. имађаху једнака права.

Године 1842 умре Текелија. По његовом тестаменту од године 1840 постане штипендијска закада која је под управом матичином његовим универзалним насљедником. Важност тога тестамента, која је огромне своте на просветне цели одредио, порицала је удовица тестаторова и до Матице је стајало, да у интересу културе отачбинске тестаменат одржи. Друштво се посвети не беспримерном ревношћу томе задатку и неуморном и обавравом деланју њених чланова испало је године 1845 за руком, да закладу Текелијну у корист одређене цели сачува.

Да се одржи и намножи закада текелина на томе је Матица од 1848 године са свом снагом радила. Текелијина закада при крају 1872, године износила је у приватним и државним облигацијама и реалитетима на 263,313 ф. а сад може бити да је и до 300.000 дотерала.

Пошто је тако друштво само заводу текелијном старало се, књижевну радњу скоро је сасвим пренебегло. Године оснује Јован пл. Нако са 500фр, у сребру закладу за подпомагање српске књижевности и преда је Матица у управу. Али Матица се више бринула за умножење те закладе, него за потпомагање књижевности. Та закада, из које се награђују књижевни радови, износила је године 1872 19. 112 фор. што је на хипотекаран зајам издато, а од то доба је на сваки начин порасла.

Године 1848—1849 застало је друштво с радњом. Кад се бура утишала већина чланова матичиних одселила се из Пеште. У друштву беше једва 10 чланова, који су могли с тешком муком администрацију водити. Уз матичин текелин, и накин фонд, којим је друштво управљало, дошао је године 1854 и Јовановићев стипендијски фонд под управу друштвену. У томе фонду беше тада 22,726 ф. а године 1872 на 38, 806ф и досад је већ и 40000 ф.

Што је већма расло поверење у важност управе са закладама Матици поверених, тим ја мање могло друштво пазити на литерарне цели. Поштовања достојаним пешт-будимским грађанима, који су у управном одбору Матичиним и над литерарним стварма као вештаци преда суду изрицали, била су оне кадикадашње књижевне расправе тако рећи права грозе. И ми се неустежемо и те рећи и они уопште неимађаху чуства и разуми за литературу и науку. Жалосна историја женијалног превода Арањевог „Толдије, доказ је, да је управа матичиној много важније било намештање кућног послужитеља него српски превод мађарске поеме, о чијем се писаоцу још и код суперинтенданта Секача приватно распитивало, да ли га код Мађара што вреди, јер то што је преводилац његов, песник Јовановић, Матици на говорио, не може узет поштен члан матичин за готов новац.

Литерарна радња матичина била је у свему тако слаба, да је добро дошла перу сатирика. Увиђавни чланови матичини, дошли су већ године 1851 на ту мисао, да Матица ако хоће да постоји мора се преместити из Пеште доле међу Србе, јер су овдашњи чланови друштвени већ на изумирању. *Баш пешт-будимски чланови друштва беху они, који су године 1851 по свом рођеном побуђењу донели једногласни закључак, да је за Матицу најцелисходније, да се у Нови Сад пресели.* Владика Атанацковић и Цветић, који још у животу беше, умољени су, да учине све кораке који су нужни, да се добије дозвола за преселење. Услед једне молбе тога ради, нареди министарство да се саслуша главна скупштина друштвена. Скупштина та, која је 1855. год. држана изјавила се за премештање.

По томе је позвала влада Матицу, да свој штатут од г. 1826 преради и на потврду јој пошаље.

Друштво је то учинило, али се до године 1862 није могла Матица преселити, јер се с неке стране ишло на то, да се друштво сасвим укине.

Кад је године 1862 наступила промена у политичним одношајима наше домовине, позвано је друштво поново од владе, да се изјасни, да ли и при промењеним околностима остаје при томе, да се у Нови Сад просели и да ли је рада и на даље свој стари штатут задржати? Главна скупштина матичина држана 23. маја 1868, изјаснила се, да она остаје при томе да се Матица пресели, јер сметње у напредовању друштвеном нису лежале у политичном одношају земаљском, него у друштву самом а ове променом политична положаја нису нестале; промену пак штатута жели и само друштво.

Уз изјаву ту послат је и нацрт штатута који је израдио одбор један под председништвом владике Атанацковића. На то изађе 6. јула 1863 највише решење, да Матица може и на даље постојати и у Нови Сад преселити се. 21. априла 1864 одобрило је намесништво нови штатут и преселењу матичином из Пеште у Нови Сад не беше ништа више на путу.

Априла 30. држала је Матица своју прву главну скупштину за конституирање; владика Атанацковић буде изабран за председника, оснивач матичин Милош Светић за подпредседника, а у друштво дођу 83 нова члана плативши сваки 50 ф.

Кад је стара управа матичина у Пешти предала друштвено добро их оно поверени јој закада новом управном одбору, онда је по инштрументу о предаји, исто стојало овако:

I. *Имање матичино*: а) у облигацијама 43.558 ф. 70 н. а. вр. — б) дуг са камате 787 ф. 84 н. — в) готовина 389 ф. 63 н. — г) у књигама за продају 9866 ф. 26 н. — д) намештај и библиотека. Свега 54.602 43 н. а. вр.

II. Фонд Накин: а) у облигацијама 13.254 ф. 79 н. — б) у готовом 461 ф. 64 н. Свега 13,716 фор 43 нов.

III. Текелијин фонд: а) у облигацијама 172.007 ф. 41 н. — б) дуг за камате 2937 ф. 68 н. — в) у старим облигацијама 3124 ф. 59 н. — г) у драгоценостима и сребру и злату 1380 ф. — д) реалитета у Пешти и Араду 127.642 н. — Готовине 1132 ф. 42 н. — Намештај, мобилије и библиотека Свега 308.144 ф. 13 н.

IV. Јовановићев фонд: а) у облигацијама 33.583 ф. 58 н. — б) готовине 255 ф. 76 н. Свега 33.839 фор. 34 н.

Видимо дакле из горњега, да је радња матичина била у првој периоди чисто меркатилна а у другој да је више књижевна. У трећој брине се поглавито за текелијне штипендије, а у четвртој за преселење у Нови Сад и промену штатута.

О даљем развитку друштва говорићемо у другом чланку.“

ХРВАТСКИ САБОР.

У седници 98. од 5. јан. ставио је заступник *Оџић* на бана ову интерпелацију: За владе Раух-Вакановићеве настала је у жупанији сремској такова корупција и насиље, као да је намјера јадни народ уништити. Народ је свом силом радио и настојао, да дође до промене владе, што се је и постигло. Влада се је промјенула, али главари у жупанији сремској остали су исти, корупција и насиље владају и надаље, а народ већ губи наду, да ли имаде правде. Нови обћински избори и заступство, који хтједоше по опћинах ред увести, немогу од чиновништва ништа постигнути, дакле у опћини Вуковарској суспендирано је само заступство и постављен кнезом народу врло омрзнут човек. Вредан човек и бивши кандидат народне странке Кристић бива прогањан и побегао је из својега роднога места овамо у Загреб, где се можда још и данас налази. Жупанија сремска расписала је нови избор за заступство опћине вуковарске, акопрем притужба на земаљску владу поднешена није још решена. Ради такових нереда ставља он на бана следећу интерпелацију:

Је ли висока земаљска краљевска влада какве мјере предузела и које хани предузети, да се протузаконито по жупанији сремској распуштен одбор и поглаварство трговишта Вуковар узпостави, да тако знатна обћина без свога законитога органа не остане, а да се у обћини завладавшем нереду са руковањем опћинског иметка на пут стане?

Интерпелација стави ће се у записник и доставити бану.

У 100. седници од 8. јан. п. рим.

На интерпелацију његову на бившег банске части намесника Вакановића, гледе Луизинске цесте, зашто да се ова, пошто је изнимно рок привилегија друштва, неврсти међу државне цесте, вели био је још за покојнога Прице одговор израђен, а он га није добио.

Друга интерпелација, на коју није одговора добио, јест она гледе Реке, зашто нашме није Река заступана у сабору хрватском. Он мисли да је можда тешко бану на ову интерпелацију одговорити, но зато да ми несмемо запустити Реке.

Питање ово ставиће се у записник и доставити влади.

Затим дође на дневни ред промулгатија некојих заједничких закона и то:

1. Зак. члан. о државном уговору склопљену са Шпањолском, великом Британијом, и Ирском у предмету заменитих изручивања обичних злочинаца.

2. Зак. члан. о упораби вересијски заостатака из прорачуна год. 1872. за угарско министарство финанција.

3. Зак. члан. о привременој обустави царинских пристојба на жито и сочиво.

4. Зак. члан. о покрићу своте, што ју земље круне угарске на трошкове заједнички посала за год. 1874. накнадно платити имаду.

5. Зак. члан. о покрићу своте, што ју земље круне угарске на трошкове заједничких посала за год. 1873. накнадно платити имаду.

6. Зак. члан. о доцнадној вересији потребној за покриће најамских вишака од година 1873. и 1874. за ердељске војничке болнице.

7. Зак. члан. о покрићу већих трошкова, изданих при некојим насловима и рубрикама ставке а поглавја XX. и ставке б. поглавја X. зак. дан. VII. од год. 1872.

8. Зак. члан. о покрићу трошкова насталих услед новог устројства правосуђа у угарској војној крајини.

9. Зак. члан. о уведењу метричке мере.

10. Зак. члан. о трговачком и бродарском уговору од 3. новембра 1873. са краљевином Шведском и Норвешком.

11. Зак. члан. о накнадној вересији у износу од 500.000 фор, која се има дозволити муниципијам у име зајма за страдајуће.

12. Зак. чланак о консуларном уговору с краљевином Португалском од 9. јануара 1873.

13. Зак. члан. о сграђењу темишварско-оршавске жељезнице.

14. Зак. члан. о уговору са кнежевином Румунијом од 31. маја 1874, о жељезничким уговорима.

15. Зак. члан. о преиначењу дозволне управе за грађење жељезница од Шопруна на Пожун, Лунденбург и вагску долину, затим о грађењу побочне пруге од Немсове преко долине вагске до земаљске границе.

16. Зак. члан. о накнадном кредиту потребу за г. 1874. у сврху изведења закона о метричкој мери.

17. Зак. члан. о преиначењу некојих тачака дозволне изправе жељезнице се градити имајуће од ђура преко Шопруна прама Еданбургу до земаљске границе.

Пошто је биљежник наведене зак. чланке прочитао, буду проглашени.

Тим се сврши дневни ред и председник закључи седницу урекав следећу за недељу дне 10. јануара у 10 сати пре подне. На дневном је реду зак. основа *местним судовима и поступку у правним пословима мање вредности.*

ОСНОВА ЗАКОНА

о преиначи законског чланка III. 1870 о изборном реду и законскога чланка од 30. децембра 1873 о узакоњењу превишњих одредаба од 8. јула 1871 гледе развојачења вараждинско-ђурђевачке и вараждинско-крижевачке пуковније, затим војно-крајишких опћина Сења, Беловара, Иванића тврђе и опћине Сиска и сједињења њихова са краљевинама Хрватском, Славонијом и Далмацијом

§. 1. Установе §§. 1., 2., 3., 4., 5., 6, 7., 8., 9., 10., 12., 13., 15. и 18. зак. чл. III. 1870 и §§. 28. 29. и 30. краљевског одписа од 8. јула 1871 о установама за прелаз обију вараждинско крајишко пуковнијских котара, војних опћина Сења, Беловара и тврђаве Иванића, затим опћине Сиска 2. банске крајишке пуковније из војне у грађанску управу, узакоњена законским чланком од 30. дец. 1873 стављају се изван крепости, па се изван њих установљују следећа.

§. 2. Краљевине Хрватска и Славонија деле се на седамдесет и седам изборни котара, од којих сваки бира једнога народнога заступника. (Да не би суговше простора у листу заузело, доносимо овде само познатије изборне срезове и оне, о којима мислимо, да ће наше читаоце занимати да дознаду како су поделени. У.)

Изборни котари јесу следећи:

Са биралиштем у Загребу, на који спада горњи град Загреб.

Са биралиштем у Загребу, на који спада доњи град Загреб, Трње, Хорвати, Св. Дух.

Са биралиштем у Загребу, на који спада Лашка улица, Нова Вес, Поток и Каптол.

Са биралиштем у Осеку горњој вароши, на који спада Осек горња варош.

Са биралиштем у Осеку доњој вароши, на који спада Осек доња варош, Тврђава и Нова варош.

Са биралиштем у Вараждину, на који спада нутарњи град Вараждин.

Са биралиштем у Вараждину, на који спадају предграђа града Вараждина.

Са биралиштем у Карловцу на који спада град Карловац.

Са биралиштем у Крижевцу на који спада град Крижевац.

Са биралиштем у Копривници на који спада град Копривница.

Са биралиштем у Беловару на који спада град Беловар.

Са биралиштем у Пожеги на који спада град Пожега.

Са биралиштем у Сиску, на који спадају опћине Топоковац, Кутина, и Поповача.

Са биралиштем у Загребу, опћине Стењевец, Сесвете, Дуго село и Оборово.

Са биралиштем у Сиску, на који спада град Сисак.

Са биралиштем у Осеку, на које спадају опћине Ретфала, Тење, Белобрдо и Даљ.

Са биралиштем у Ђакову, на који спадају Вањска опћина ђаковачка, Семељце, Дрење и Леванска варош.

Са биралиштем у Ђакову, на који спада опћина трговишта Ђакова.

Са биралиштем у Дарувару, на који спадају опћине трга Дарувара, Вањска Дарувара, Басташа и Уљаник.

Са биралиштем у Пакрацу на који спадају опћине трга Пакраца, Вањска пакрачка, Вуч и Орловац.

Са биралиштем у Пожеги, на који спадају опћине Церник, Брестовац, и Велики-Михаљевац.

Са биралиштем у Боботи, на који спадају опћине Трпиња, Габош, Нуштар и Борово.

Са биралиштем у Вуковару, на који спада опћина трговишта Нови и Стари Вуковар.

Са биралиштем у Товарнику, на који спадају опћине Сотин, Опатовац, Шид и Товарник.

Са биралиштем у Ердевику, на који спадају опћине Ердевик, Беркасово, Кукујевце и Чалма.

Са биралиштем у Черевићу, на који спадају опћине Илок, Сусек, Черевић, и Каменица.

Са биралиштем у Иригу, на који спадају опћине Гргуревци, Ириг, Крушедол, Јазак.

Са биралиштем у Руми, на који спадају опћине Радинци велики, Путинци, Брестач, и Индија.

Са биралиштем у Руми, на који спада опћина трговишта Руме.

§. 3. За руковођење и обављање избора заступника изабраће се у свакој жупанији, и у сваком кр. граду средишњи одбор, у свакој пак поджупанији и у сваком сл. и кр. граду толико изборних депутација колико се у истој жупанији или сл. и кр. граду бира заступника.

§. 4. Чим буде сабор сазван, имаду се сазвати изванредне жупанијске скупштине, да изаберу између становништва свога подручја пет особа писмених и то такових, о којима неимаде сумње да ће бити изборници.

Изабрани 5 особа сачињаваће средишњи одбор за округ целе жупаније.

У сл. и кр. градовима изабрат ће за његово подручје средишњи одбор дотично градско заступство, и то између писмених становника свога подручја, о којим неимаде сумње, да ће бити изборници.

Изабрани по жупанијским скупштинама и по градским заступствима средишњи одбори имаду се на позив и у присутности великог жупана или његовог заменика, а дотично градскога начелника најкашње у року од пет дана како изабрани буду конштитуирати, изабрав си између своји чланова председника и перовођу. Жупанијске скупштине, дотично градска заступства изабиру за средишњи одбор пет заменика, који морају имати иста својства као редовити чланови средишњих одбора, те који постају чланови средишњега одбора оним редом, којим су изабрани.

§. 5. Средишњи одбори имаду исти дан, у који се конштитуирају то објавити свима жупанијама дотичне жупаније с позивом, да исти сазову изванредне поджупанијске скупштине, које ће бирати изборне депутације.

Изванредне ове поджупанијске скупштине имаду се најкасније за пет дана састати; те за сваки котар, којега биралиште лежи у округу исте поджупаније, у сл. пак и кр. градовима дотично градско заступство, између писмених становника дотичног изборног котара, од којих неимаде сумње да ће бити изборници, изабрати три особе, које ће сачињавати изборну депутацију за дотични изборни котар.

Изабране по жупанијским скупштинама, дотично по градским заступствима изборне депутације имаду се на позив и у присутности дотичног поджупана или заменика му, у сл. и краљ. пак градовима на позив и у присутности градског начелника, најкасније у року од пет дана од каке су изабране, конштитуирати изабрав између себе председника и биљежника.

Поджупанијске скупштине, дотично градска заступства бирају за сваку изборну депутацију три заменика, који морају имати иста својства као и редовити чланови изборних депутација, па ови постају чланови изборне депутације оним редом, којим су изабрани.

§. 6. Члановом средишњих одбора и изборних депутација припадају када у послу избора путују дневнице од три фор. на дан, у име пако путног трошка форинта од сваке миље, и то из земаљских средстава.

§. 7. Право избора имаде сваки, који је у краљевини Хрватској или Славонији рођен или у савез које обћине истих краљевина као завичај припадник примљен, ако је 24. годину навршио, ако нестоји под скрбништвом или стечајем, те није осуђен ради

ЛИСТАК.

ПРЕТСТАВНИЦИ НОВИЈЕГ НАШЕГ СЛИКАРСТВА.

(Допуна к пређашњим чланцима те врсте)

Да не би у заборав прешли и изгубили се податци ове врсте код нас, предајем их колико их за сад на гомили имам, јавности. Ма да су ствари од каквог замашаја, ако им се писац или који ће их бар у извесном реду бележити не нађе, морају се временом изгубити, нити ће потомство знати штогод о њима. Колико би нам што шта требало за допуну и потпуно разумевање из наше историје? Колико пути застајемо у историји наше старе књижевности не могући изласка из једног и уласка у идући век наћи? Колико пута кудимо непотпуност и нетачност старих кроничара и историка? А то све зато, што нам нису оставили потпуне белешке да разумемо њихово доба, које себи без њихових бележака ни приближно не би могли замислити. Ја држим да ми неће нико замерити ако на ново са стварима ове врсте досађујем и идућем нараштају коју белешку предам; боље је да у потоњим вековима виде, да је та вештина и од нас негована била, него да држе, да је никада у нас није ни било. Да је врло тешко за сад штогод систематично написати о томе, држим да ће бити сви они уверени који су иоле мало о овој ствари размишљавали. Пре свега мора се грађа, споменици и остатци прикупити и проучити; а да је то при данашњим околностима голем посао, споменућу само, а нећу доказивати. При свем том ја држим да има један пут којим би до циља могли доћи, и ја ћу молити за стрпљење јер ћу га при крају шире разложити.

Г. Петровић је у пређашњем свом чланку врло добро споменуо да са Арсом Теодоровићем (1794) почети ваља. Можда ћемо како доцније бити принуђени да се за коју десетину година натраг вратимо, ако се какав старији сликар од Арсе Теодоровића нађе. За сад остајемо при том тврђењу. За прних 20 година (1800—1820) овог века, из бурних година бонапартиних ратова не излази нам ништа на сусрет. И не могу се у тако бурним временима, која онда беху обухватила и српске земље, очекивати велики вештачки производи, па ни књижевни. То је доба отворено за патријотичан и историчан рад. Наш је народ у том добу с оне стране Дунава решавао своју историчну задаћу; а где народ такову задаћу решава, ту се не може очекивати да и на вештини и науци ради. Душевне се снаге обраћају у таковим временима патријотичним сврхама; где у опште велике историчне промене бивају, ту мора то доба остати сиромашно на пољима науке и вештине. Вештаци и научењаци напуштају тишину својих радионица и мотре једним оком на дневну историју; а где није цело наше „ја“ на делу, ту нам не може испод руке ништа велико и узвишено произићи. То су као најглавнији узроци што у том добу ништа особито ни на пољу књижевности не налазимо. Премило и предраго име Јована Рајића беше још 1801. год. изчезло међу живима; четир тома његове: „Историје славјанских народов, наипаче Сербов“ итд. беху у велико свршени. Доситије се беше у „попечитељству“ забунио, Стерије Поповић беше још голобрадо момче. Вук Караџић окуша се тек после 1814., Светић никад није много ништа ни учинио, до што је основао Матицу. Тек после 1825. године излази нам на сусрет наш Тицијан, Конст. Данил са својим прекрасним производима. О њему и значају његовом већ је једном приликом говорено. Њега ће објективно моћи оценити само онај који му дела види. У финоћи и композицији није га до данас ни један ни од ученика му ни од академика достигао. Његова школа није велика и разграната. Само је њих тројица, осим учитеља, у тој групи. Као најзнатнији му је ученик К. Арсеновић (1783—1868). И М. Завишић (1836—1855) стоји му као достојан ученик на страни. Млад овај човек много је обећавао, али га за рано сирт уграби. — После 1850. разилазе се правци нарастлим бројем сликара. На све стране наилазимо на сликаре који већином занат терају а доста и копирају. Само су се ученици Данилови држали једнога правца. На њиховим пословима јако се опажа велик уплив учитељев. — У другу групу долазе: Арса Теодоровић, Урош Теодоровић из Карловаца, Живко Петровић и Константин Лекић обојица из Земуна, Димитрије Авраамовић, К. Пантелић из Панчева, Павао Симић, Ђорђе Поповић из Чуруга и Андреја Дикић 1844. у Дубовцу. У годинама 1822. наилазимо на сликарска имена Михаила Поповића из Перне, 1827. на Н. Поповића у Бечу. Трећа је група: Новак Радонић из Мола, А. Степановић, Т. Стојановић, Стеван Теодоровић у Београду, Ник. Алексић из Арада, Александровић из Темишвара. Јакшић Ђура из Београда, Мародић из Суботице (сад ради иконостас ман Ковиља. У.) и Поповић Јован из Панчева. О Панг., В. Јовановићу и Ј. Костићу немам бележака, нити ми је рад њихов изближе познат. О слушаоцима на монаковској академији Крстићу и Радовану Калиновићу из Добрице, будућност ће тек белешке донети. Обојица млого обећавају. Па и женске су се у овој вештини покушавале. С поносом спомињемо име Катице Ивановићеве из Столног Београда.

Као старија група са неколико особеним правцем може се сматрати овде она која је на другом месту наведена. За њом долази овде трећа наведена група. У неколико природну свезу чини мала група Даниловаца. Оба пређашња правца чине се да имају некако заједнички почетак и свршетак у правцу оне мале круне. Она два правца немају стално одређене регуле, као што се та регула код оне четворице опажа и као нека жица свуда провлачи. Можда то највише и отуда долази, што се група Даниловаца из малог броја састоји, остаје се пак гранају. Гранато дрво има други облик него шуто. Што су гране даље од општег стабла тим је различитије и све друкчија облика. То се правило даје и на она имена применути.

кажњива дела почињена с користољубља, те који имаде које од својства назначених и §§. 8. или 9. о. з. те у обсјегу краљевина Хрватске и Славоније стално пребива. Право избора може сватко вршити само у оном изборном котару, у којем имају своје редовито боравиште.

Изборно право врши се посредно и непосредно.

§. 1. У §§. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. и 18. изборном котару врши се изборно право само непосредно, па таково припада:

а) Местним грађаном, који буду за такове именовани бар годину дана пре, него би имали изборно право уживати.

б) властником непокретнина лежећих у подручју дотичнога изборнога котара, ако од истих плаћају најмање 15 фр. изравнога пореза.

в) Обртником, трговцем (што с фирмами? Ур.) и бродовластником, који плаћају најмање 15 фор. изравнога пореза.

г) Свећеником свих у краљевина Хрватској и Славонији признати вероисповјести, краљевским, земаљским, градским и обћинским чиновником, одветником, доктором права и лечништва, правим члановом југославенске академије, магистром ранарства, лекарником, дипломираним мерником, поморским капетаном, те учитељем обћи пучких и грађанских учиона.

§. 9. У свих осталих изборних котари врши се изборно право непосредно и посредно.

Непосредно бирају народнога заступника:

а) Сви који буди сами, буди са својом обитељи или као господари кућне задруге поседују у дотичном изборном котару непокретнину, од које плаћају најмање 50 фор. изравнога пореза.

У 17, 18, 19, 20 и 21 — изборном котару бирају непосредно народнога заступника, који уз горње увјете плаћају најмање 30 ф. изравнога пореза.

б) Свећеници свих у краљевини Хрватској и Славонији признатих вероисповести, краљевски, земаљски чиновници, затим обћински начелници и бележници, одвјетници, доктори права и лечништва, магистри ранарства, лекари дипломирани мјерници, поморски капетани те учитељи обћих пучких и грађански учиона.

в) Обртници, трговци (што са фирмама у име колективно Ур.) и бродовластници, господарски, шумарски и новчаних завода чиновници, који плаћају најмање 30 ф. изравног пореза.

Посредно бирају народног заступника:

а) Сви, који буди сами, буди са својом обитељи, буди као господари кућне задруге последњу у дотичном изборном котару непокретнину, од које плаћају најмање 5 ф. изравнога пореза.

б) Обртници, трговци, (као горе Ур.) шумарски, господарски те новчани завода чиновници, који плаћају најмање 5 ф. изравног пореза.

§. 10. Они, који врше право изборно непосредно зову се изборници, а они који врше исто право посредно, зову се бирачи.

§. 11. Сваки педесет бирача бира једнога изборника, који са непосредни изборници бира народнога заступника.

§. 12. Изборне депутације имаду најкашње за осам дана иза како се конститутирају, саставити азбучним редом именик непосредних изборника, а пре тога где је од потребе (§. 9. о. з.) одредити дан, у који ће се започети попис бирача.

Попис бирача мора се започети најкасније за осам дана како се је изборна депутација конститутирала.

Дан у који ће се попис бирача започети, има се најмање три дана у сви мести изборног котара унапред прогласити.

§. 13. Како буде попис бирача довршен, те за сваку појединну обћину осеб азбучним редом састављен, имаде се исти у свакој политичкој обћини гледе бирача исте обћине прибојем на обћинској кући изложити на увид, а на месту бирališta огласом извишеним на обћинској кући прогласити с примјетбом, да је свакоме без разлике слободно све пописе бирача код председника изборне депутације у року од три дана прегледати и у исто време проти њему допринесав потребита доказала устмено или писмено приговорити.

Приговор учињен макар и на дан, који је одређен за избор изборника, имаде га изборна депутација решити пре него што се започне избор изборника, те у смислу решења исправити листину бирача.

Против решења изборне депутације гледе бирача нема даље притужбе.

§. 14. Чим буду пописи бирача у свима политичним општинама дотичнога изборног котара изложени, те на месту бирališta огласом оглашени, имаде изборна депутација установити и прогласити дан и сат, у који ће се у свакој појединој политичкој обћини започети и закључити избор изборника.

Дан и сат установљен за бирање изборника има се прогласити у свима местима дотичног изборног котара, а исто и месту бирališta народнога заступника прибојем огласа на обћинску кућу.

Избор изборника имаде започети дан како пописи бирача буду изложени и проглашени (§. 13. о. з.)

§. 15. Бирачи сваке појединe политичке обћине бирају изборнике на седишту дотичне политичке обћине.

Дошавши бирачи особно к избору гласају усмено, и сваких 50 само за једног изборника.

За изборника изабран је онај, за кога је апсолутна већина гласова и ако нико неби апсолутне већине добио, понављају избор присутни од недесетерице пре гласајућих бирача између оне двојице, који су код првог бирања највише гласова имали.

Започето гласање несме се прекинути, док небуде обављено.

§. 16. Исти дан, у који буде избор изборника у којој политичкој обћини довршен, има изборна депутација попис истих саставити, те прибојем истога, као и пописа непосредних изборника из исте политичке обћине на обћинској кући дотичне политичке обћине извести.

Када буду избори изборника у целом изборном котару довршени има изборна депутација саставати листину по бирачих целог изборног котара изабрани изборника, те исту најкашње други дан како избори исти довршени буду, огласом прибијеним на обћинској кући бирališta прогласити с примедбом, да је свакоме становнику ових краљевина слободно кроз пет дана почевши од онога дана у који је овај оглас прибијен, изложен у обћинској кући места бирališta листине тако непосредних као и посредних изборника угледавати, те у истом року код председника изборне депутације проти истим донесав ако је могуће потребита доказала приговорити усмено или писмено.

Изборна депутација дужна је на усмену молбу приговоритеља прибавити од јавних области и уреда доказала потребна за темељито решење приговора.

§. 17. Изборна депутација има учињене против листина изборника приговоре безодвлачно решити, па то решење приговоритељу, као што и ономе против кога је приговор поднешен приопћити, те изборну листину с места у смислу свога решења исправити.

Ако ма ко са решењем изборне депутације гледе учињених приговора задовољан неби био, припада му право кроз још три дана после изминовања §. 16. о. з. установљених за приговоре пет дана, уток уложити на средишњи одбор код дотичне депутације устмено или писмено.

Уложени проти решењу изборних депутација утоци, имаду се онога јоште дана када уложени буду дотичном средишњем одбору поднети, који ће исте у последњој молби решити. Средишњи одбори имаду поднешене им утоке решити тако журно да у непрекорачивом року од 14 дана рачунајући од онога дана, у који су листине изборника изложене, имаду решења свих утока приопћена већ бити дотичним изборним депутацијама, које ће дан који следи иза минућа тога четрнајест дневнога рока изборне листине коначно закључити, а зачључене листине сви чланови изборне депутације подписати, те ово истога јоште дана средишњем одбору приопћити.

§. Средишњи одбори одређују даве за бирање народних заступника у појединим изборним котарима, но тако, да се избори могу обавити најмање десет дана пре отварања сабора.

Дан избора има се најмање десет дана напред огласити и то не само у службеним новинама, већ и огласи прибијени на обћинским кућа свих места дотичног изборног котара, као што места бирališta народнога заступника.

ДОПИСИ.

Пешта 24. дек. — Занимаће надам се наш читалачки свет један пример политичко-судске процедуре мађарске, за то га ево саопштавам.

Још месеца јулија, стављен је по налогу овд. суда у затвор Петац Узелац, због неког дописа, из „Лике“, који је изишао у панчевачком „Граничару“. Узелац је затворен тога ради у Трсту, у споменуто време, а пре четири месеца на реквизицију овд. кр. суда, доведен је у овамо Пешту, да се правда, или боље, да му се суди због преступа „велеиздаје“, коју, по назору државног тужитељства, речени допис садржи.

Узелац се одмах у почетку те занимљиве парнице изјавио за писца упитног дописа, и преко дра. Касапиновића панчевачком суду јавио, да одговорност за свој допис прима, те да ће и на дан расправе на позив суда истоме предстати. Но на њему се окуша друга, од бичне процедуре. Место тога, дадоше га затворити, чим се вратио из Цариграда у Трст камо беше путовао међутим, својим приватним послом. Наравно да су ово могли учинити с њиме само тако, што он држећи да су у Угарској закони једнаки за све, поверова мађарској, законитости и правди. Тога ради, држа сад ту своју добру веру у овдашњем затвору, што је у толико чуднаје, у колико уг. пресски поступак не зна за истражни затвор.

Кад га амо доведоше, саопштише му, да се сва на ту ствар односећа се акта налазе код краљев табле услед апелате државног тужиоца на решење кр. суда: да се уредник „Граничара“, пушта на слободу. Краљ. табла потврдила је решење првостепеног суда, да се Павловић као уредник листа у коме је допис штампан ослобађа од сваке одговорности, Узелац пак да има искусити последице штампарског процеса, али наравно, како се границе тиче, на основу аустријског штампарског закона од год. 1852. који за границу још важи, а не на основу угарског пресског закона од год. 1848.

Недавно је саопштено Узелцу, (а то су тада и сви овдаш. листови јавили), да ће му се мимо поротног суда, судити ради велеиздаје. На ово вели се да је он одговорио: да му је драго, ма га каквом процедуром судили, кад и тако нема хомогености, равнообразности у суђењу, него се тако рећи према личности поступа, а ваљда је време од седам месоци достало, да се нађе начин и да се доспе да се и његова судба реши. И тако седам месеци седи човек у затвору, чекајући да слепа мађарска богиња проговори, па никако да дочека; мора бити да јој је мучно штудирати!

Поговара се, да је из Хрватске од некога стигла нека споменица, односно денунцијација против Петра Узелца, где се говори о њему и његовом раду по Босни, горњој крајини и т. д. но то ће бити по свој прилици производ какве језуитске чете, онако нешто слично познатим од негда, „Синкевићијадама“.

СКУПШТИНА МАТИЦЕ СРПСКЕ

у Новом Саду 9, 10, 11 (21, 22, 23) септ. 1874.

(Наставак.)

21. Управни одбор подноси извештај о стању фонда Петра Костића.

Кад је године 1868 скупштини поднесен био извештај о стању фонда П. Костића, онда је она издала одбору налог, да са наследницима учини коначни разрачун и целу закладу на чисто изведе.

По тадашнем стању ствари имао је одбор ове задатке да изврши:

1. да од наследника Јована Максимовића и Марије Грчке подмири остатак од 3.506 фор 23 нов., који је требао за попуњење своте од 30,000 фор.

2. да од адвоката Ђ. Вукићевића, као префашњег главног фискала, инкасованих 115 фор. прикупи, и да од њега иште обвезнице Павла Ракића од 130 фор, и Петра Куруцића од 130 фор, од којих се прва у њега налазила ради инкосовања, а друга ради укњижења, и:

3. да обвезницу Стевана и Јелене Крстић од 245 фор. 25 нов. или инкасује и ипотекарно осигура.

Први је задатак свој управни одбор извршио године 1870. Наследник Јован Максимовић уступио је фонду, у име старог свог дуга од 1224 фор. 76 нов. обвезницу Мите и Ђоке Јаковљевића од 560 фор, а за остатак свога дуга, у износу 664 фор. 76 нов., као и за половину од своте 3.506 фор 23 нов. који са 1753 фор. 11½ нов. на њега припада, издао је 14. септембра 1870 две обвезнице, у укупној своти од 3.107 фор. 37 нов. ав. вред, урачунавши у ту своту и камате до дана издања обвезнице. Наследница Марија Грчка издала је за подмирење на њу припалих 1753 фор 11½ нов. укњижену обвезницу од 14. септембра 1870, у своти од 2173 фор 87 нов. ав. вред. у коју је своту урачунана камата од 1. октобра 1866 до дана издања обвезнице. Што се тиче новца и обвезница, које су се код адвоката Ђ. Вукићевића налазиле, извештаваме, да је исти господин на много пута понављане позиве и опомене тек 19. јуна ове године исплатно на обвезницу Флоријана Матића дужних 100 фор са 6% камате од 1. јануара 1871, као и диференцију од 15 фор 80 нов., која се још године 1868 при склапању рачуна пронашла, исто је тако исплатно за обвезницу Павла Ракића у име капитала 130 фор. са 6% камате од 1. јануара 1871, и вратио је обвезницу Петра Куруцића од 130 фор, коју још није грунтовно укњижио био, што реалитети на које би ту обвезницу укњижити ваљало, још нису преписани на дужника Петра Куруцића.

Осим тога су председник и главни фискал кад су ове године стање Костићевог фонда разгледали пронашли, да се по гласу реверза код адвоката Ђ. Вукићевића налазе још ове обвезнице: 1. Тодора Нићифоровића од 300 фор. 2. Јевте Стојковића од 100 фор. и 3. Г. Пајића од 340 фор. На поновљени позив предао је господин Вукићевић одбору 19. јуна ове године и те обвезнице, којом приликом се пронашло, да су 2 и 3 обвезница са свим у реду укњижене, а обвезница Нићифоровића да је само прибележена, те ће се од тога дужника или новац утерати или обвезница уредно укњижити.

Још нам ваља приметити да се при разгледању фонда Костићева нашло, да обвезнице Јована Балца од 450 фор. у благајници нема, а међу тим дужник уредно плаћа интерес. Реверса нема никаквог да је та обвезница извађена. С тога је управни одбор наредио, да се дужник лично позове и од њега изиште изјава, по којој ће свој дуг признати и обвезати се онако, као што је у оригиналној обвезници.

На послетку, што се тиче обвезнице Стевана и Јелене Крстић од 245 фор. 25 нов. ав. вред. управни је одбор позвао Др. Ст. Павловића као бившег главног фискала да о тој ствари извештај поднесе или обвезницу одбору поврати, но томе позиву није још задоста учинио.

О А. Теодоровићу и његовом значају довољно је већ речено. Овде се не претреса система нити пише какво опширније дело, овде се вади из заборавности ствар доброг замашаја и бележи што се очувало. Можда ће другом приликом и доцније што више бити. — Урош Теодоровић је родом из Карловаца; он је путовао по Србији сликајући нар. ношњу и још неке друге ствари. Живко Петровић радио је у своје време земунску, новосељанску и сент-мијајску цркву. С Данилом је у добром одношењу стојао што је много његовом усавршењу допринело. К. Лекић од мањег је значаја. Павао Симић и Димитрије Аврамовић учили су око год. 1838 и 1839 заједно сликарство у Бечу на академији. Онај први радио је доста по Срему, а као особито му се дело фали иконостас манастира Ковеждина*), онај други радио је београдску цркву. Пантелић још живи у Панчеву. Он је радио стару изгореду томашевачку и сакулску цркву.

Треће оделење или по већини својих чланова названо академичко оделење, за јачу разлику од Даниловаца (од којих ни један па ни сам учитељ није био академик; међу тим на много места они академике прелазе) има много снажних и знаменитих људи. Н. Радовић довољно нам је познат. Он је израдио 2 прекрасне слике од којих једна Доситија а друга шишатовачког песника Лукијана Мушицког претставља. Обе се те слике налазе у рукама Матице Српске у Н. Саду. И сентомашка црква која је такође његов посао, хвали се као прекрасна. Најснажнији је у својим композицијама после К. Данила, А. Стефановић. У њему се опажа велики дар и голема и снажна фантазија.. Његове слике из српске историје уливају нам неко особито осећање.

Особито је лепа слика: бој на косову, Снажни они древни јунаци, они коњи, онај метеж, онај израз узрујаности и комешања још ће дуго чекати на раван посао. Од не мање су лепоте Југовићи и др. његове слике које велик Стефановићев дар документирају. Стојановић је незнатан. Његова „циганска черга“ и сувише ћути. У Београду живи С. Тодоровић. Поред свега што је на разне стране делао, што је учио омладину нотноме певању, дао први повода да се и у Србији заведе гимнастика и био доцент цртања на београд. великој школи, он је у сликарству много привредно, написавши при том: „цртање слободном руком.“ Ово као да је код нас први теоретичан покушај на том пољу. Александровић добро и укусно ради, само што воли без разлике све тавно, што нас јако подсећа на стару школу. Он је доникле радио фердинску цркву и још неке друге. Поповић Јован радио је по неким банатским црквама. Почевши томашевачку умре, коју је после бечки академик Гуч с особитом вештином и укусом довршио. Ђура Јакшић спојио је две лепе врлине у себи: песништво и сликарство. Док је сликар од песника у томе ограничен што може само један моменат да представи и те у опредељеном простору, песник је кадар читав низ момената представити; но слободнији је сликар од песника у томе што његове производе ако без натевања види као што их је он видео, што код песника помоћу фантазије само бити. Осветљеним местима, сеном перспективом и бојом кадар нас је таке обманути да заборав ћамо да имамо платно пред собом него живе створове. Те је много помогло Тицијану што је и једно и друго био. То може и Јакшићу помоћи при великом стварању. Слике српске сликарке Катице Иванића у Столном Београду хвале као красне. Неколико њених слика налазе се у нар. музеју у Београду.

Толико о представницима нашег сликарства. Разуме се по себи да мојим белешкама још много фали, али, то није моја кривица што се материјал није пре почео скупљати и што сам ја први који га је почоо прибирати и у известан ред доводити. Нека се и други потруде.

Да се најлакше прибере раштркани материјал, мени се чини да нема лакшег пута до неке сликарске изложбе. Кад би на једном месту видели послове разних сликара, колико би нам лакше било оценити и прибележити, него што је то данас. Наравно да би на таку изложбу молли доћи само послови који су у приватним рукама не рачунајући друге послове по иконостасима или у опште по црквама. Од прилике такова једна изложба била је 1874 г. у марту у Бечу. „Аустријска задруга за вештину“ која већ 24 године постоји изложила је прве производе које она у својим рукама има: модерне и старе производе. Ту су били послови Ашенбаха, Агриколе, Адама, Беранжера, Бушера, Карачија, Калама, Карола, Кутарије-а Рекеплана, Верла-а, Дижардена, Хилдебранда, Шмитена, Марка Арије, Шефера, Чагенија, Трајана и т. д. од којекаквих 47 сликара „првог реда“, само као што се види ту није заступљена вештина тога правца једнога народа, него у опште вештина. Тако би се и код нас дао побележити и оценити материјал који је тако нарастао да би се потпуна изложба од њега могла направити. Зашто не би и ми с нашим изишли једаред на среду, него пуштамо да га нестаје или у туђе галерије иде? Или ваљада мислимо, кад старих српских рукописа има у Паризу, Монакову, Бечу, Петрограду итд. зашто неби и оваковних тамо било, та лепше је у тако великим и славним местима да су, него ли у Н. Саду. На таково трђење врло лепо прилично она кратка али красна песма Шилерова „Трофеји у Паризу“ где пева како Французима неће никад проговорити трофеји египатски. Они говоре само тамо где су створени!

У Добрици у Банату. Л. Николић.

---

*) Колико је нама познато, радио је и иконостас шабачке, а тако исто, — у новије доба — и сомборске цркве. Ковеждинску цркву имали смо прилике и сами видети, где смо се уверили међу осталим и о особитој мекости, и тога карактера лепоти, Симићевог колорита. У.)

Као што се из до сад изложеног види, заклада је Петра Костића, с неким малим изузетком, сасвим на чисто изведена, а можемо се надати, да ће се остало за најкраће време у ред довести.

Јован Максимовић предлаже, да кад он и Марија Грчка што од Костићевог имања продаду, које је још у маси, па поднесу обвезницу с интабулацијом на првом месту, да се то од стране управног одбора уважи.

Главни фискал предлаже, да се наследницима Костићевим у препису изда списак обвезница које су Матици припале, да би они тако и иначе по свом знању пронашли које њима припадају.

Др Милетић предлаже, да се управни одбор упути, нека од Ђ. Вукићевића, као негдашњег главног фискала и члана комисије ad hoc, изиште да покаже од кога је добивао новце и кад. — Извештај одборски узима се на знање и примају се предлози Ј. Максимовића, главног фискала и др. Св. Милетића. (Наставиће се.)

ПОВИ САД 2. јан. — Данас је ововарошко представништво држало своју редовну скупштинску седницу, у којој је на место одступившег Вајгла у средиштни изборни одбор [већином гласова изабран Фрид. Алтвирт на супрот Хиршу.

— У данашњем листу доносимо зак. нацрт. изборне новеле за тројединицу, и за сад се ограничавамо на то, да пажњу сремски посланика обратимо на ту околност: да се лично право изборничко подељује *„општим* пучким“ учитељима, што без сумње значи „комуналним“, чега исправку ваља тражити у томе смислу, да се учитељима у опште то право остави.

НОВИЈЕ.

— „Пест. Лојд“ изјављује у своме броју од уторника, да ни најмање није задовољан са таким стварима на истоку. Турска вели тако поступа, као да мисли, да је велике силе морају подржавати, ма она шта радила; осуђује „сањарије“ (?) подунавски кнежевина, али вели, да се нема узрока бојати за повреду европског мира.

— У загребачком сабору, дошао је 29. пр. м. на дневни ред зак. нацрт о општинским судовима и багателном поступку. Пре но што се узео у расправу, изјави владин заступник. одсечни саветник Станковић, да влада жели, да се претрес тога предмета одгоди дотле, док влада не дође у стање, да према њему своје становиште обележи. Сабор прихвати ту жељу, одгодив расправу овога предмета до идуће саборске сесије.

31. пр. мес. одговорио је предстојник унут. одс. Живковић на интерпелацију заступника Живка Оцића у ствари злоупотреба чиновнички у сремској жупанији, обећав да ће се злоупотребе одклонити. — Пошто су хрватски заступници на угарском сабору телеграфски позвани у Пешту, хрватски се сабор 1. ов. м. одгађа.

— Једна наредба министра угарског домобранства, одређује број домобрански рекрута за год. 1875. на 45.042 момка.

— У француској народ. скупштини изјавио је Мак-Махон, да му је тешко наћи ко ће да састави ново министарство, док се не реши закони устава, те је ту замолио одступајуће министре да воде послове, док се ново министарство не склопи.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Честитим Србима који су родољубивом позиву нашем приликом зидања цркве наше срдачно одазвали а наиме високопречастном господину Корнелију Живковићу, арх. ман. Ходоша, који је на речену цељ приложио 15 фор., славним општинама Велико бечкеречкој која је усредствовала 10 фор. Сентомашкој која је у помоћ притекла са 10 фор. Меленачкој која је такође усредствовала са 30 фор. и г. парох меленачки Никола Бибић 3 фор. те сад у новој цркви Бога славимо; но звона немамо. Живили приложници.

ОПШТИНА ПЕЧКАНСКА.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Још се може дотити

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

за 1875 г.

ЦЕНА 50 НОВЧИЋА.

Препродавци „Орла“ добиће 12 новч. по комаду рабата за то, што се календар одоцнио, а ради смо да бар трошак подмиримо.

Ко би још рад био за готов новац или у комисију да добије „Орла“ нека се обрати „Српској народној задружној штампарији у Н. Сад ИЗДАВАЧИ ОРЛА.

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ.

Долестављена православна црквено школска општина бродска расписује овим натјечај на своје упразњено учитељско мјесто, које је скопчано са платом од 300 ф. а. вр. простим станом и 6 хвати добри дрва за огрев.

Желећи ово учитељско мјесто получити, треба да своје молбенице подкрепљене са сведочбама, да су препарандију у Сомбору или Пакрацу свршили, да су доброга моралнога поведенија, а особито црквено пјеније правилно да знаду и љеп глас имаду, на подписану общину најдаље до конца фебруара 1875 поднесу.

Бродд (на Сави) месеца декембра 1874.

ЈОАН ПОПОВИЋ, председједник. 3—3

АЛЕК. РАДОСАВЉЕВИЋ, перовођа и тутор.

ОГЛАС

којим се до свеопћег знања ставља, да ће се и по трећи пут дражба под закуп — на једну или више година — издавања, 200 јутара ливада у „малим Јарковцима“ 11. јан. 1875 по новом у писарни овог опћ. уреда, где се и увјети закупа у свако доба разгледати могу — у 9 сахати пре подне одржавати.

Сваки радозакупник имаће у напред 10% пишманлука од извичне процјене у руке дражбе повјерености положити.

Оном, који закупником остане, стајаће на вољи упитне ливаде било за сенокос било за пашњак било за усев употребити.

Голубинци 30. декембра 1874 БАНОВЧАНИН, начелник.
3—3

ИЗВЕШТАЈ

НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ О РАДУ СВОМ ОД 1. ЈАНУАРА ДО 1. ДЕКЕМБРА ГОД. 1874.

Примање.	ф.	н.
Пренешена готовина од 31. декембра 1873	31389	88
Улози на књижице	702246	20
Одплаћени зајам на непокретности	91730	49
Одплаћени предујам	166741	71
Одплаћени зајам на менице	649837	80
Камате од зајма на непокретности	35617	06
Камате од предујма	4037	99
Камате од зајма на менице	16053	08
Накнадно уплаћене већ приспеле камате	17144	04
Пристојбине	13888	94
Камате од страна завода	126	89
Конта ситнијих доходака	111	32
Конта мањи дужника	4755	81
Конта деоничарске главнице	25	—
Конта страни завода	136406	52
Конта осигурани предмета против ватре	390	02
Доходак од тог осигурања	110	94
Свега фор.	1,370,613	19

Издавање:	ф.	н
Одплаћена главница улагачима	843014	28
Камата на то	7213	48
Конта изданог зајма на непокретности	52213	88
Конта предујма	163496	53
Конта изданог зајма на менице	617987	66
Конта административни трошкова	3839	53
„ чиновничке плате	5629	76
„ управитељеве тантијеме	1532	15
„ тантијеме управљајућег одбора	1825	46
„ одјетникове плате	300	—
„ кућевне кирије	600	—
„ пореза	3543	66
„ ремунерације	580	—
„ одобрени камата	261	91
„ камата страних завода	1574	46
„ делимка	16178	86
„ судских трошкова	100	—
„ осигурана предмета против ватре	172	84
„ деоничарске главнице	7000	—
Камата на то	304	16
Конта страни завода	108671	10
„ добровољне цели	205	—
„ мањи дужника	2863	92
„ купљених непокретности	91	98
Приостала готовина за 1 јануар 1875	31312	57
Свега фор.	1870613	19

ТЕОДОСИЈЕ ПОПОВИЋ, књиговођа.

НОВОСАДСКА

ШТЕДИОНИЦА

позива своје п. п. деоничаре на

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

која ће се одржати 15. (27.) фебруара т. г. од 9 сата из јутра, у дворани немачког друштва за радиност.

Предмети већања:

1. Извештај одбора који је прегледао рад у години 1874-ој.
2. Извештај управе, и донашање министарске одлуке под бр. 12644 од 1. септембра 1874. у ствари жалбе, коју је деоничар г. Ђорђе Мачвански о последњој главној скупштини заложио био.
3. Избор председника и 20 чланова за административни одбор по §. 23 и 26-ом.
4. Донашање закључка због управитељеве плате.
5. Избор одборника за прегледање рада наступајуће године 1875.
6. Донашање закључака о исказаном чистом добитку.
7. Избор одборника за одостоверење скупштинског записника.
8. Донашање предлога који целу задругу вежу.

Поштовани деоничари умољавају се, да своје деонице заложе према овластници за гласање код управитеља штедионице и то најдуже:

ДО 8. (20) ФЕБРУАРА Т. Г.

јер по истечењу тога рока губи сваки право на скупштини по §. 14-тим заводних правила.

У Новом Саду 9. јануара п. р. 1875.

Теодор Хирш, председник.

§ 14 гласи:

На главној скупштини приступа има сваки који притјежава једну или више деоница.

Те деонице морају у књизи завода од месец дана на име дотичног властника преписане, и бар на 8 дана пре главне скупштине код завода заложене бити.

Опште уважени и лекарским доказими апробирати штајерски

БИЉНИ СОК

може се увек свеж добити у Н. Саду у апотеци Грозингерово, код г. Д. Коде и Љубе Стефановића.

Цена је по флаши 87 н. а. вр. 13—

Мануфактурна Трговина

СИМЕ С. СТАИЋА

у Руми

потребује једног доброг помоћника. 2—2

ОСОБИТА ОБУЋА.

Обуће сваке руке на избир за господу, даме, и децу има увек најјефтиније

2—3 **Карло Вигенфелд.**

Станује У Новоме Саду у кондорошевој кући

ПОЗИВ.

П. т. гг. деоничари сентомашко-туријске штедионице позивају се овим на темељу одборског закључка од 2. јануара т. г. у

II. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ,

која ће се 5. (17.) јануара т. г. у 8 сати пре подне у просторијама штедионице одржавати. —

Право гласања у главној скупштини имају само они деоничари, који су своје деонице — привременице најдуже до 2. (14.) јануара т. г. друштвеној благајни, уз улазницу, заложили. —

Сентомаш, 1. јануара 1875.

Лазар Дунђерски
управитељ.

ПРЕДМЕТИ РАСПРАВЕ:

1. Примање пословног извештаја и закључног рачуна. —
2. Примање извештаја од изасланог одсека за прегледање и сравнење годишњих рачуна прошле године и донашање закључка о деоби чисте добити прошле године, као и о определењу дивиденде. —
3. Избор чланова за одбор.
4. Избор одсека тројице за испитање годишњи послова и прегледање рачуна за годину 1875.
5. Промена устава (§. 50.) 3—3

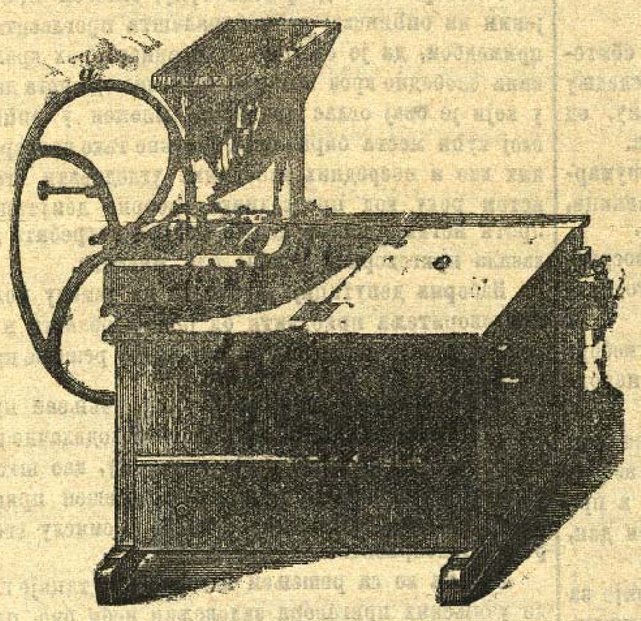

Долеподписани препоручује сејаћа, које на стоваришту у Ст. Бечеју има, и то које парају, и које без парања сеју; млинова ручних, и за теглечу снагу, који све врсте брашна и прекрупу мељу. Даље још машина, што чисте жито од кукоља. Како сејаће тако су и млинови на бечкој светској изложби награђени великом златном медаљом.

Угљеша Крварић,
5— Стари Бечеј у Бачкој.

САМО ЗА

27 КР.

на бечки рис, комад или пар продају се под најстрожијом гаранцијом за најбољи квалитет и праву вредност хеспапа у великом и у малом

ШТОФОВИ за хаљине од овчије вуне

најновији и најмодернији у свима бојама, прости, пругасти или шотиш-карирани, као: хлопер и рипс; за тим дијагонални штофови за огртаче, од једне боје или шотиш-карирани, најновији и најлепши за јесен и зиму такозвани

Nordpol-Flanell
(WATTMOL)

најновији тешки штофови за северни пол, најмодернији бархети за хаљине, кошуљоверски перкеј, крепон турски (за свадбе одело,) плави пике, мрки као и бели бархети са шпирлом или ламелом, румбургерска, холандерска, шпанска плетена спредена, као и кућевна и кошуља плавина; бојадисане, са цветом, цицане и беле муслинске завесе са чипкама, свилене преплате за кревете кићене, бојадисане креветске рубље, ручне марме од плавина и дамаска, свих врста сомота, превлаке за кофеде и софе, шнирл, $^6/_4$ и $^8/_4$ ширине, федерини, свилене и шпиперске поње у сваком саставу, чараве, обојци, рукавице, женске марме од плавина и батиста, велико стоваришта свилених и сомотских трака и чипака у свима бојама и ширинама и сијасет других ствари могу се добити јевтино и исправно у најсолиднијем магазину и продајној основној

СТОВАРИШТУ ХЕСПАПА
ПО 27. НОВЧ. А. ВР.

Беч, Kärthnerstrasse, Nr. 32. (Burgerspital-Gebäude.)

Наручбине per Nachnahme извршују се тачно и савесно. Мустре и списак хеспапа шаље се бадава.

ПОЛАКОВО

НОВООТВОРЕНО

Универзално стовариште хеспапа по

27 КР.

У Бечу, Mariahilferstrasse Nr. 1.

Продају се под најстрожијом гаранцијом за најбољи квалитет и праву вредност хеспапа у великом и малом

ШТОФОВИ за хаљине од овчије вуне

најновији и најмодернији у свима бојама, прости, пругасти и шотиш-карирани, као: хлопер, рипс, дијагонални штофови за огртаче, од једне боје као и шотиш-карирани, најновији и најлепши за јесен и зиму такозвани Nordpol-Flanell (Wattmol) и најновији тешки штофови за северни пол, најмодернији бархети за хаљине, кошуљоверски перкеј, крепон турски (за свадбе одело), плави пике, мрки, као и бели бархети са шпирлом или ламелом, румбургерска, холандерска, шпанска плетена спредена, као и кућевна и кошуља плавина; бојадисане, са цветом, цицане и беле муслинске завесе са чипкама, свилене преплате за кревете кићене, бојадисане креветске рубље, ручне марме од плавина и дамаска, свих врста сомота, превлаке за кофеде и софе, шнирл, $^6/_4$ и $^8/_4$ ширине, федерини, свилене и шпиперске поње у сваком саставу, чараве, обојци, рукавице, женске марме од плавина и батиста, велико стоваришта свилених и сомотских трака и чипака у свима бојама и ширинама и сијасет друге ствари

све само 27. новч.

Наручбине per Nachnahme извршују се тачно и савесно. Мустре и списак хеспапа шаље се gratis и franco. 14—30

Власник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Издавалац „ЗАДРУГА ЗА СРП. НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“

Српска народна задружна штампарија.